

Solrosparken och gränden vid Nytorgsgatan 7

Program för förnyelse av parkmark

Programmet är framtaget av
Södermalm stadsdelsförvaltning i samarbete med
Funkia landskapsarkitektur.

Södermalm stadsdelsförvaltning:
Stadsmiljöavdelningen
Erik Jondelius

Funkia Landskapsarkitektur:
Anna Åkerberg, Therese Egnor Rezine

Foto föregående sida Mattias Ek Stadsmuseet i Stockholm

Innehåll

Bakgrund och mål	4
Förutsättningar	5
Kulturhistoria	6-8
Inventering och analys	9-11
Förslag till förnyelse	12-14
Alternativa förslag	15-18
Rekommenderat val av förslag	18

Bakgrund och mål

Inledning

Trycket på parkerna på Södermalm är högt och antalet besökare väntas öka i takt med att staden växer. Det finns därför ett ständigt behov av att rusta upp, utveckla och förnya stadsdelsområdets parker. Genom att bygga högkvalitativa och attraktiva grönytor med plats för återhämtning, lek och umgänge skapas förutsättningar för en hållbar stadsutveckling.

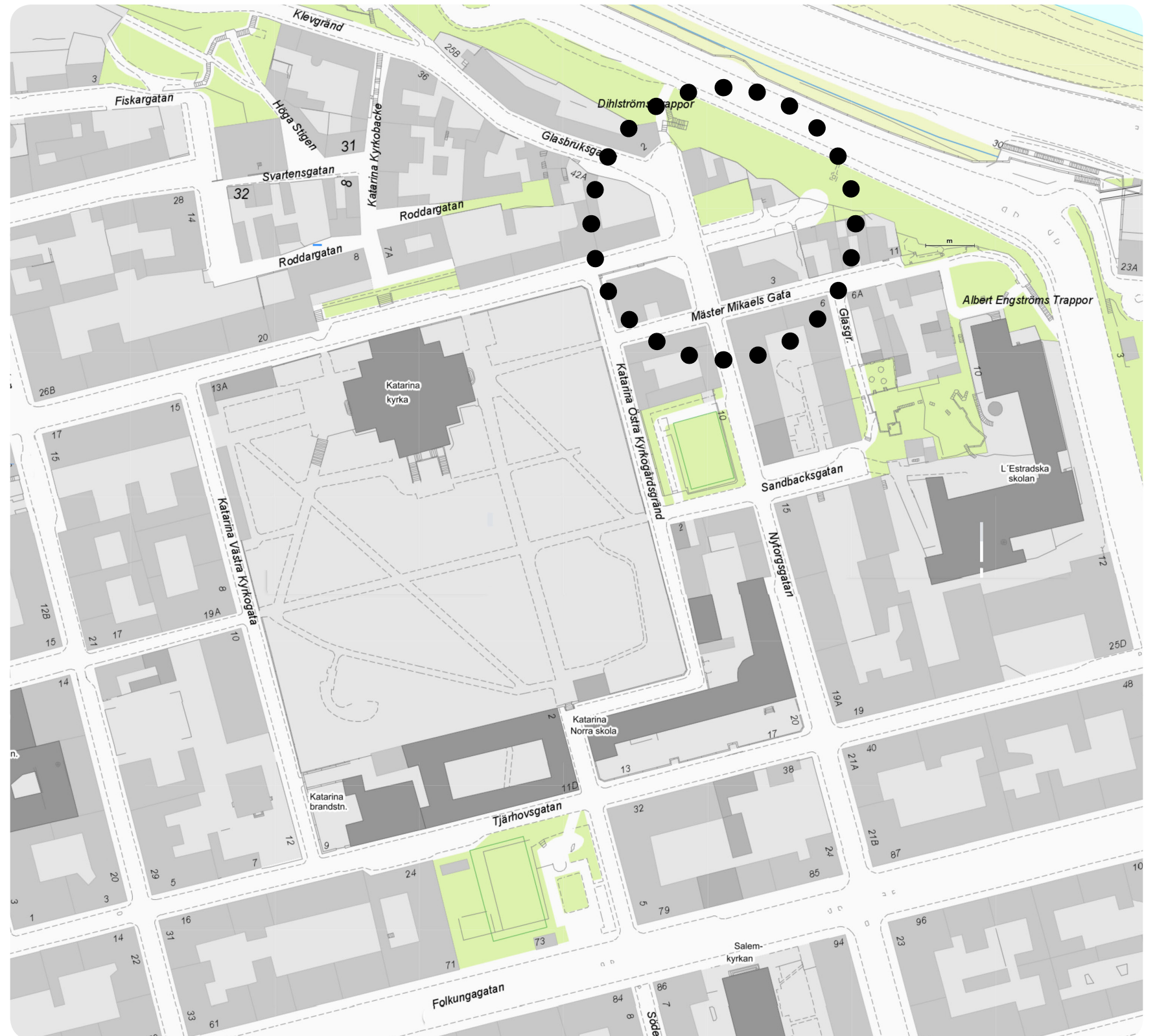
Detta program presenterar ett förslag till upprustning som ska ligga till grund för vidare arbete och projektering. Programmet beskriver såväl platsens som projektets förutsättningar.

Arbetet med programmet har pågått under våren och sommaren 2020. Programmet har utarbetats av Södermalms stadsdelsförvaltning och landskapsarkitekter från Funkia ab.

Målsättning

Målet med upprustningen av Solrosparken och den så kallade ”gränden” är att utveckla och förbättra användbarhet, trygghetsupplevelse och skötselförutsättningar samtidigt som platsen bättre anpassas till den kulturhistoriska miljön. Detta kan åstadkommas bland annat genom att:

- Den rektangulära tomten motsvarande den från 1674-års karta, ska vara avläsbar. Likaså ska det vara möjligt att avläsa Högbergsgatans sista del, gränden, inklusive dess abrupta avslut.
- Materialval och utformning ska passa väl in i och förstärka förståelsen av den omgivande äldre kulturmiljön från 1600/1700/1800 samt tidigt 1900-tal).
- Kvaliteten och användbarheten på utsiktsplatsen ska höjas genom finare material och utrustning samt ett räck av mer parkliknande karaktär.
- Höja vistelsekvalitén och användbarheten i den rektangulära västra parkdelen med mer grönska, prydnadselement och en inhägnad.
- Bevara de träd som är i gott skick och komplettera med nya där behov finns.
- Lösa vattenproblematiken som uppstått p.g.a. sättningar längs Högbergsgatan.

Förutsättningar

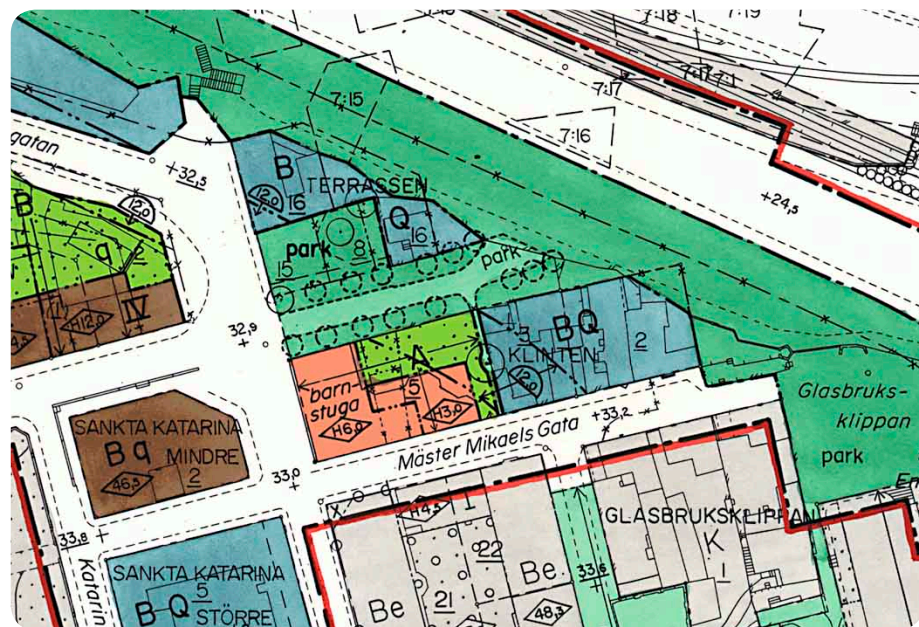
Solrosparken och gränden ligger öster om korsningen Nytorgsgatan och Högbergsgatan på nordöstra Södermalm och är enligt Södermalms parkplan definierad som en kvarterspark. Platsen ligger inom en av de särskilt utpekade värdekärnorna inom riksintresse för kulturmiljövården och omges av fina kulturhistoriska kvarter.

Parken är sliten och behöver rustas för att återfå sina vistelsekvaliteter. Delar av parken innehåller också material och objekt som passar mindre bra in i den kulturhistoriska miljön.

Detaljplan

Solrosparken och gränden är reglerad som parkmark i den gällande detaljplanen för kv Drottningen m.fl. (se utsnitt nedan). Det betyder att Södermalms stadsdelsnämnd ansvarar för drift och investering på platsen. Plankartan visar också att idag inhägnad, och för allmänheten otillgänglig, mark vid Klinten 3 hör till parken och tillhör staden. Kv Klinten delades, i samband med detaljplanen, i två delar utefter en befintlig gångväg vilken också reglerades som parkmark.

I planbeskrivningen står att ”för att uppnå en så god helhetsmiljö som möjligt bör speciell omsorg ägnas åt gatusystemets beläggning och belysning... Grusade och stensatta gator bör bevaras samt kompletteras för att få mer sammanhängande områden.”

Utsnitt från plankartan Förlaga till ändrad stadsplan för kv Drottningen mfl, antagen 11-04-1983.

Parkplan

I enlighet med Parkplan för Södermalm (antagen 2019-09-26) ska bl.a. parken utvecklas till finpark med finare material, kulturhistorien värnas och utvecklas, parken som grön oas värnas och utvecklas, utsikten värnas och utvecklas och grändens möte med korsningen Nytorgsgatan-Högbergsgatan ses över.

Trädinventering

En trädinventering av platsens trädbestånd utfördes under våren 2020 av Arbor konsult ab (se bilaga). Inventering visar ungefärlig placering, arter och kondition på samtliga träd i parken. Av de tretton inventerade träden har två av träden; almen i hörnet av Nytorgsgatan/Högbergsgatan samt prydnadskörbäret utanför Klinten 2, sådana kvaliteter att de har bedömts ha ett stort bevarandevärde. Sju av träden har bedöms vara bevarandevärda och fyra ej bevarandevärda.

Antikvarisk förundersökning

Inför framtagandet av programhandlingen har en antikvarisk förundersökning genomförts (se bilaga). Förundersökningen är ett kunskapsunderlag i det fortsatta arbetet med förslag till upprustning och har tagits fram av Stadsmuseet på uppdrag av Södermalms stadsdelsförvaltning under januari–februari 2020. En antikvarisk förundersökning tas fram för en anläggning, en miljö, en byggnad, en park eller del av en byggnad eller park som ett oberoende kunskapsunderlag inför en eventuell förestående förändring.

Medborgardialog mm

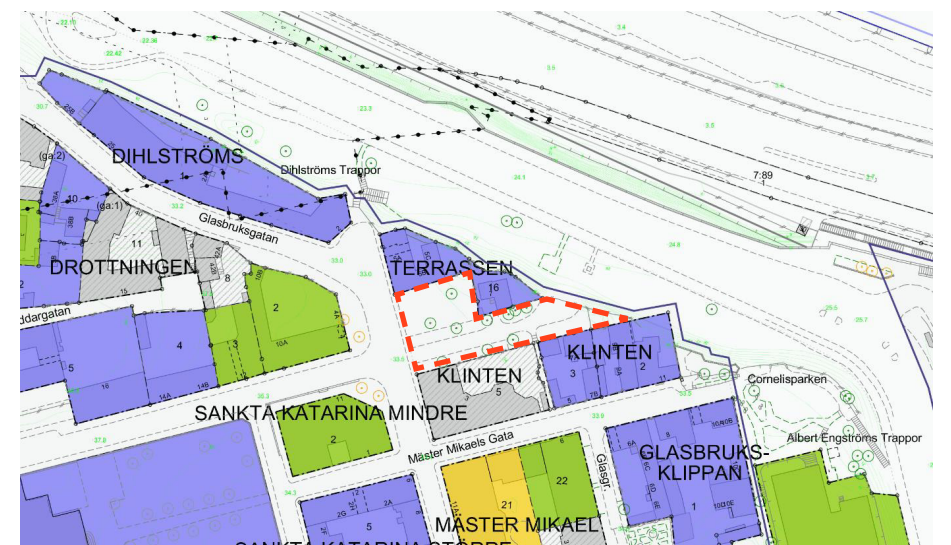
Dialog med allmänheten är en viktig del av alla parkupprustningar och resultatet utgör en förutsättning för arbetet. P.g.a. det rådande läget med Coronarestriktioner under vår, sommar och höst 2020 utfördes ingen dialog på plats utan det fanns möjlighet att lämna synpunkter på förslaget via en webbsida för projektet mellan den 24 augusti och 5 september 2020. En informationsskylt med hänvisning till webbsidan fanns uppsatt i parken under denna period. Papperskopior av informationsskylten sattes upp på närliggande fastigheters portar. Webbsidan där förslaget presenterades har haft 63 visningar. Sex personer inkom med synpunkter på förslaget. Av synpunkterna framkom att medparten var positiva till att parken ska upprustas. Samtidigt uttryckte många oro kring olika aspekter kopplade till trygghet på platsen. En sammanfattning av synpunkterna finns att läsa i bilagan *Sammanställning av allmänhetens synpunkter inför kommande upprustning, sept 2020*.

I samband med projektstart våren 2020 togs kontakt med AB Stadsholmen, som äger och förvaltar omkringliggande kulturhistoriskt värdefull bebyggelse för en dialog kring deras eventuella behov. (AB

Stadsholmen är Stockholms stads bolag för förvaltning av äldre, kulturhistoriskt värdefulla fastigheter.) Bl.a. framkom önskemål om att ta hänsyn till möjligheten att underhålla fasader och plank, att med utformningen inte underlätta för obehöriga att klättra över planken och att den nya utformningen bör harmonisera väl med den äldre helhetsmiljön.

Stadsmuseet

I Stadsmuseets kulturlistoriska klassificeringskarta är kvarteret Terrassen, liksom många av närliggande fastigheter, markerade blått vilket utgör den högsta klassningen och innebär att det är en fastighet med synnerligen högt kulturhistoriskt värde. Solrosparken är inte klassificerad vilket beror på att stadens parker inte har genomgått den kulturhistoriska klassificeringen. Det innebär dock inte att den inte har några kulturhistoriska värden. Den blå linjen utmed bergets klippkant markerar gränsen för riksintressets värdekärna *Katarinaberget SSM*.

Utsnitt från Stadsmuseets kulturlistoriska klassificeringskarta med parkmarken inringad i rött.

Tidplan och budget

Programmet för upprustning av Solrosparken beslutas av Södermalms stadsdelsnämnd. Efter att programmet har beslutats kan en projektering och framtagande av tekniska handlingar påbörjas. Upprustningen utförs av stadsdelens årsentreprenör.

Kulturhistoria

Platsens historia

Platsen som park är ett förhållandevis modernt inslag men platsen i sig har en lång historia. Långt in på 1600-talet låg platsen utanför Stockholms byggda delar men vid århundradets slut var området på Katarinaberget i stort sett bebyggt. Den anslutande bebyggelsen, (undantaget förskolan, Klinten 5) etablerades i sin nuvarande form, under 1700-talet. Dagens kvadratiske parkform (den del som idag kallas Solrosparken) fick dock sin geografiska avgränsning redan under 1600-talets tomtindelning (se bild 1) och var möjligen under denna period även bebyggd. Högbergsgatan hade vid denna tid också fått sin nuvarande sträckning.

Efter 1700-talets brand återuppbyggdes sakta de omgivande kvarteren och Solrosparkens tomt var bebyggd med ett timmerhus som troligtvis revs runt 1830. Från 1800-talet och fram till 1920-talet innehöll platsen olika typer av skjul och bodar och omgärdades av plank.

För att möjliggöra Katarinavägens anläggning sprängdes 1909 stora delar av Katarinaberget bort, vilket bland annat resulterade i att Högbergsgatans östra ände abrupt avslutades som en återvändsgata och fick sin nuvarande begränsning.

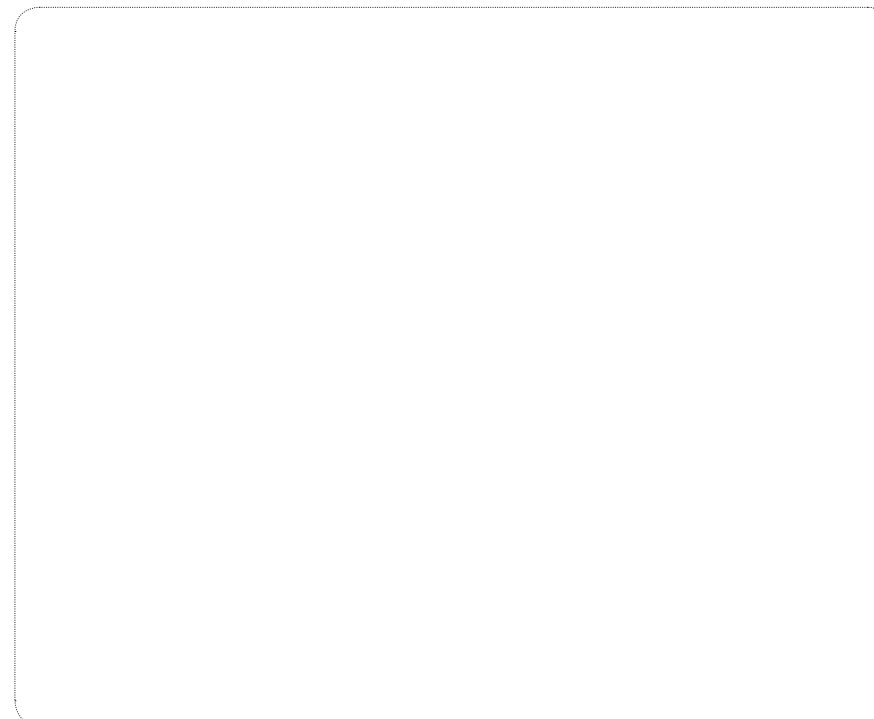
Någon gång under 1920-talet delades tomten i två delar med hjälp av ett plank. Den östra delen hade troligtvis trädgårdskaraktär med planteringar, medan den västra delen anlades med en bensinmack och verkstad vilken var i bruk fram till 1973. 1979 bebyggdes Klinten 5 med en barnstuga/förskola.

1983 antogs en ny stadsplan för delar av Katarinaberget. Stadsplanen medförde att den gamla tomten liksom den östra änden av Högbergsgatan planlades som parkmark. I samband med planen föreslogs en lönnallé längs Högbergsgatans östra ände av vilka några av de föreslagna träden planterades. Samtidigt anlades troligtvis gatans markbeläggning av gaten på gatans sidor. I början av 1990-talet bedrev närboende Kjell Togle, via brukaravtal med Stockholms stads gatu- och fastighetskontor, omfattande odlingar i parken. Under denna period anlades runt parken ett grönt trästaket. Efter ca 10 år tog stadsdelsförvaltningen över skötseln av parken (den västra delen av dagens parkmark).

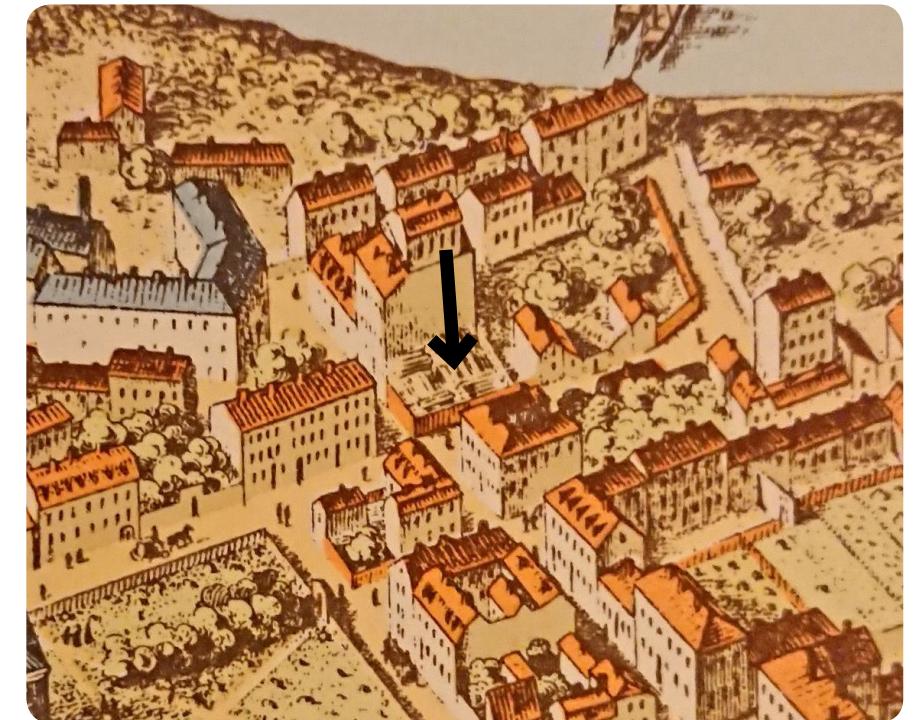
2007 genomgick Solrosparken en mindre upprustning med hänsyn tagen till ökad tillgänglighet och trygghet. Under 2000-talet har den västra delen av platsen behållit sin karaktär av park men den tidigare frodiga växtligheten har minskat och slitits ned.

Bild 1. 1674 års tomtkarta över Katarina församling. Den rektangulära formen är fullt synlig (här markerad i rött) och Högbergsgatan hade fått sin nuvarande sträckning. Nytorgsgatan hette vid denna tid Stadsträdgårdsgatan. Källa: Stadsarkivet

Bilden redovisar även vilka årtal som huvuddelen av fastigheterna inom repektive kvarter är uppförda. Källa: Funkia AB

Panorama över Stockholm av Heinrich Neuhaus från år 1875. Här ser man den gamla tomten (röd pil markerar läget) kantad av ett rödmålat plank och bebyggd med några enkla bodar. Källa: Stadsmuseet arkiv.

Foto som är taget från Katarina kyrktorn 1895 dvs innan sprängningen av Katarinaberget. Markeringen visar ungefärlig utbredning av Solrosparken och gränden idag. Här ser man hur Solrospaken omges av ett plank med port mot Högbergsgatan/gränden. Gränden är grusad med stenlagd rännal längs planket. Observera också lyktstolpen. Källa: Okänd fotograf från Stadsmuseet arkiv

Kulturhistoria

Fotografi taget under 1890-talet från Nytorpgatan österut mot Högbergsgatans sista del. Gatan är grusad och här syns att en stenlagd rännal även löper gatans högra kant. Observera stenvallen med ovanliggande trästaket som avslutar gatan i öster. Byggnaderna följer gatans lutning. Källa: Stadsmuseets arkiv.

Fotografi taget runt 1930-talet från Högbergsgatan österut efter att sprängningen av Katarinaberget är genomförd. Flera av de gamla byggnaderna är därmed borta. Till vänster syns bensinmacken som låg i Solrosparkens sydvästra hörn. Den övre delen av parken är fortfarande plankomgårdad och innehåller åtminstone ett träd. Till höger i bild syns en byggnad som senare revs och där det så småningom byggdes en förskola. Källa: Foto Skönhetsrådet i Stadsmuseets arkiv

Fotografi från år 1915 taget från Gränden/Högbergsgatan västerut. Till höger syns planket som omgärdar den sk Solrosparken. Källa: Foto Kasper Salin, Stockholms stadsmuseum

Fotografi (årtal okänt troligtvis 1960-tal) från Gränden/Högbergsgatan västerut som visar bensinstationen i det nedre hörnet av det vi nu kallar Solrosparken. Den övre delen av Solrosparken, där marken stiger, var fortfarande plankomgårdad. Byggnaden där sedan förskolan byggdes är här parkering. Källa: Foto Per Lindroos, Spårvägmuseet

Kulturhistoria

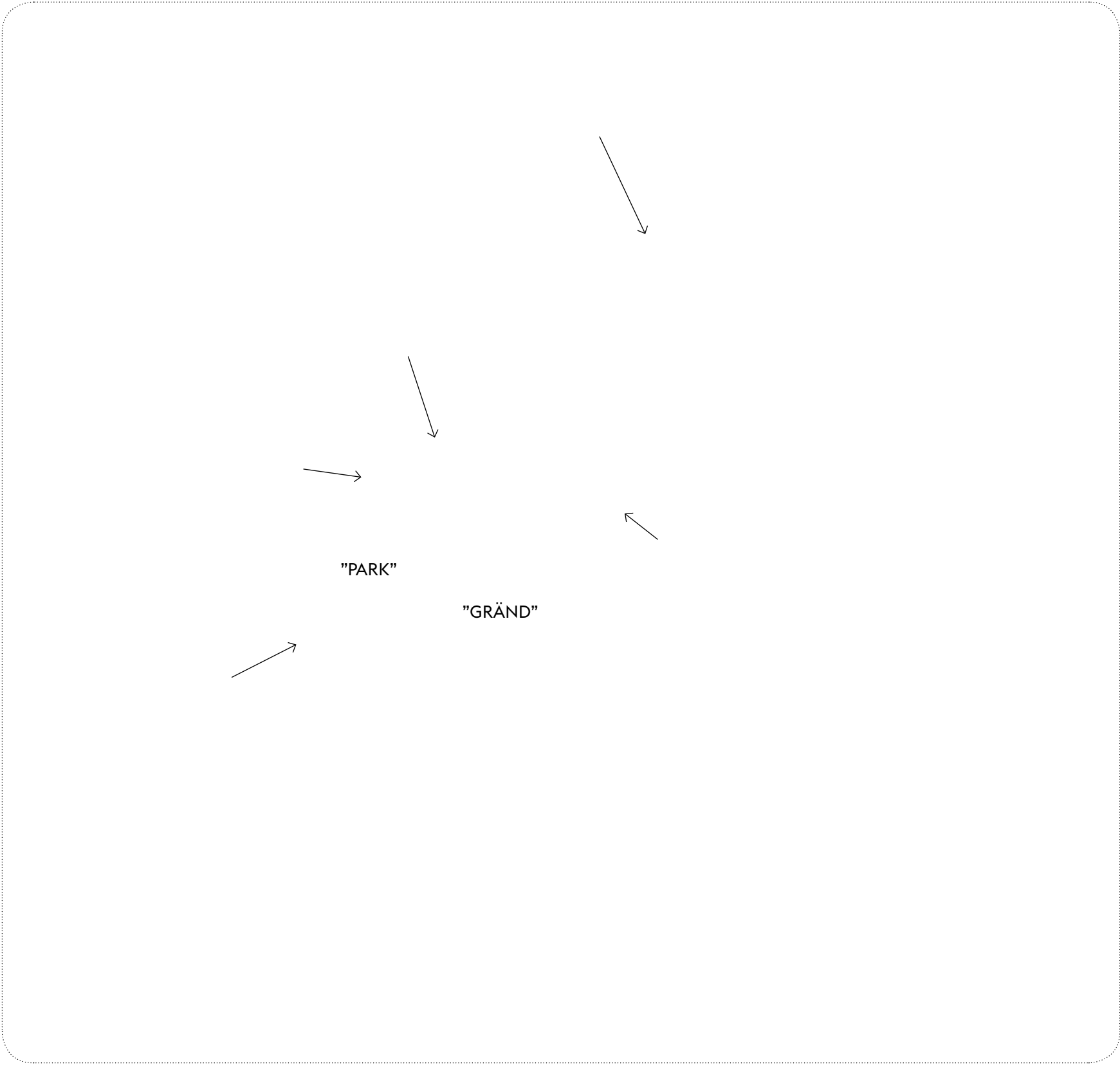
Reflektioner

Parkmarken ligger inom en av de särskilt utpekade värdekärnorna inom riksintresset för kulturmiljövården och i direkt anslutning till fina gamla historiska kvarter. Den breda asfaltsvägen, väggrinden och det bastanta räcket vid utsiktsplatsen passar inte in i den kulturhistoriskt värdefulla miljön.

Effekten av de sprängningar som möjliggjorde för Katarinavägens framdragning i början av 1900-talet och som medförde att Högbergsgatan abrupt avslutades i ett stup är väl synliga än idag. Redan vid Katarina kyrka går det, åtminstone när träden saknar löv, att ana ljusningen vid utsiktsplatsen i förlängningen av Högbergsgatan. Tyvärr är halva vyn idag igensatt av att ett plank och andra stängsel i anslutning till fastigheten Klinten 3, vilket minskar tydligheten av gatans avhuggna slut. Väl inne på platsen blir detta än tydligare i och med att Högbergsgatans avslut, istället för att det riktar sig rakt fram, vid utsiktsplatsen bildar något av en vändplan som riktar sig åt sidan då plank och staket blockerar utsikten rakt fram.

Möjliga strategier för kulturhistoria

- De två olika delarna ”Solrosparken” resp Högbergsgatans sista del bör tydliggöras som olika element; trädgård/park respektive gata/gränd (äldre typ).
- Den rektangulära formen och avgränsningen för den nordvästra/norra delen av parkmarken den s.k. Solrosparken bör tydliggöras.
- Enskilda element som berättar om platsens tidigare historia bör vara kvar. Det handlar om stödmuren/betongsockeln, berg-i-dagen samt de äldre träden (läs före 80-talet).
- Platsens äldre historia (1700/1800-tal) bör prioriteras framför mer sentida inslag.
- Koppling mot Högbergsgatan västerut och Nytorgsgatan bör kunna läsas av och vara tydlig.
- Snittet/det tvära slutet mot Katarinavägen bör tydliggöras.
- Generellt bör material och utrustning passa väl in i den kulturhistoriska miljön.
- Vegetation av äldre karaktär bör värnas.
- Informationsskyltar om platsens historia bör sättas upp.

Katarinavägen

Klinten 2

Klinten 3

Terrassen 16

Nytorgsgatan

Klinten 5
Förskola

Mäster Mikael's gata

Högbergsgatan

Inventering och Analys

Flöden och användning

Platsen ligger lite vid sidan om de mer hektiska, affärs- och restaurangtåta kvarteren på Södermalm där stora strömmar av människor rör sig. Kvarteren runt om parkmarken innehåller framförallt bostäder samt några förskolor och skolor. Platsen ligger samtidigt relativt nära Slussen och p.g.a. den fina omgivande kulturmiljön rör sig en hel del turister i området; kanske främst vid Glasbrukstäppan, Cornelisparken och Mäster Mikael's gata. Några hittar även upp till utsiktplatsen i slutet av gränden.

Parken nås via Nytorgsgatan alternativt från Mäster Anders gränd via en smal passage som går mellan förskolan och den äldre bebyggelsen i fastigheterna Klinten 2 och 3.

Vardagar skapas rörelse på platsen av föräldrar och barn från den angränsande förskolan. Förutom förskolan, som har sin entré mot gränden, vänder sig endast en ytterligare entré (från ett enfamiljshus) mot platsen. P.g.a. topografin med Katari-nabranten i öster är platsen en återvändsgränd och därmed skapas inte heller några naturliga flöden genom platsen.

Idag används parken för rastning av hundar, av närboende som sitter en stund på någon av bänkarna, liksom av besökare som framförallt tar sig till utsiktplatsen vid grändens slut. Förskolan använder parken främst vintertid för pulkaåkning. Kvälls- och ibland nattetid förekommer ibland festande vid utsiktplatsen.

Inlastning till förskolans kök sker via Högbergsgatan liksom angöring och sop för fastigheten Nytorgsgatan 7. Sophämtning för förskolan sker via Mäster Mikael's gata. För att förhindra obehörig trafik på Högbergsgatan har en bom satts upp mot Nytorgsgatan. Bommen är för tillfället ur bruk.

Reflektioner

P.g.a. att platsen är en återvändsgränd samt att i princip inga entréer vänder sig mot platsen alstras inte så många naturliga rörelser på platsen. Eftersom plantsen i dagsläget också upplevs som lite sliten, är det kanske inte heller en plats som boende i närliggande kvarter väljer att vistas några längre stunder på.

Möjliga strategier för innehåll och användning

- Lugnet och känslan av grön oas bör värnas
- Befintlig vegetation bör värnas men också utvecklas och förnyas på ett hållbart sätt
- Parkdelens trädgårdskaraktär bör utvecklas
- Utsiktspunkten bör utvecklas
- Vistelseytorna bör utvecklas
- Skötsel förutsättningarna bör förbättras

Trygghet och tillgänglighet

Trygghet handlar både om faktisk och upplevd trygghet. Att platsen är befolkad, både direkt av människor på platsen och även indirekt genom att människor i angränsande byggnader ser ut över platsen har stor betydelse för den upplevda tryggheten. Även belysning, överblickbarhet och hur väl omhändertagen platsen är påverkar den upplevda tryggheten i hög grad.

Solrosparken ligger lite avsides i staden och har inte så stort genomflöde av människor. Detta skapar ett lugn på platsen som gör den till en positiv kontrast till närliggande mer hektiska delar av Södermalm. Samtidigt kan en avskild plats, med få människor, upplevas som otrygg vissa tider på dygnet. Samma äldre bebyggelse som dagtid upplevs som charmig och kanske utgör platsens största kvalitet, upplevs ibland kvällstid som otrygg då den sluter sig inåt, med omgärdande höga plank, trånga passager och få kopplingar mellan inne och ute. Den rika trädgrönskan gör också att de bakre delarna av platsen är lite svåra att se in till ifrån den passerande Nytorgsgatan.

Platsen upplevs som mörk kvälls- och nattetid och har bristfällig belysning. Något spilljus från omgivande fasader finns inte heller då byggnaderna endast har få och små fönster ut mot platsen.

På grund av att parkmarken idag är sliten med sättningar i beläggningen, sliten vegetation, detaljer och material som hör hemma i vägmiljö snarare än i en park så upplevs inte platsen som omhändertagen. I förhållande till platserna runt om ger parken ett ruffigt intryck och känns idag lite som en baksida.

Några boende i fastigheterna som ligger i direkt anslutning till platsen upplever obehag av att okända människor försöker titta in i deras fönster och genom plank samt av att bilar körs upp till utkiksplatsen. Det förekommer också försök att klättra över planken.

När det kommer till tillgänglighet är den främre delen av Solrosparken lättast att nå då den är relativt plan. Kullen lutar kraftigt (ca 30%) upp mot planket. Gränden lutar närmast Nytorgsgatan ca 4 %, och i mittpartiet ca 10 % och längre upp mot utsikten ca 5 %. En trappa leder ner från gränden till den smala passagen mot Mäster Mikael's gata; en passage som i läge för trädet är ca 1 meter bred.

Inventering och Analys

Grändens mittersta del består av asfalt medan gatans sidor är belagda med storgatsten samt ytliga rännalar vilka är svårare att röra sig över. Det största hindret för tillgängligheten är dock grändens sättningar, till stor del orsakade av de lönnar som planterades på 80-talet. Entrén upp till Nytorgsgatan 7 lutar ganska kraftigt och två trappsteg leder upp till porten.

P.g.a. att förskolegården har gjorts plan följer inte fastigheterna längs södra sidan grändens lutning utan ligger upp till 1 meter under gränden. Detta löste man på 70- och 80-talet genom att slänta grändens kant kraftigt mot fastigheterna. Därmed skapade man också viss erosionsproblematik mot förskolans gård samt en utformning av gränden där gränd och intilliggande fastighet inte längre bildar en enhet dvs det historiska förhållandet mellan gata/gränd och omgivande fastigheter är försvagat.

Idag är det p.g.a. att inkörningsbomen mot Nytorgsgatan inte är i bruk möjligt att köra upp mot utsiktsplatsen med bil, vilket också, enligt boende, förekommer. Att gränden har en bred asfaltsbeläggning och utsiktsplatsen är utformad så att den ser ut som en vändplan förstärker ytterligare intrycket av att det faktiskt är ok att göra så.

Möjliga strategier för trygghet och tillgänglighet

- Belysningen bör förbättras
- Platsen bör rustas upp så att den ser omhändertagen ut
- Entrén från Nytorgsgatan bör göras mer inbjudande
- Åtgärder för att minska olovlig trafik bör vidtas
- Möjligheten att bredda användningen av platsen så att den används mer bör ses över
- Markmaterial och höjdsättning bör ses över för att åstad-

Förslag till förnyelse

Solrosparken

I Solrosparken skapas en inramad oas med stark trädgårds-känsla. Här kan man sätta sig en stund i lä i vårsolen och njuta av en mångfald av vårlök och fruktträdens blomning eller senare under sommaren sitta i svalkande skugga under den stora almen och njuta av klassiska perenner och platsens vackra historiska bebyggelse.

Ett klassiskt rött trästaket med glesa spjälor ramar in Solrosparken och tydliggör den gamla tomtgränsen från 1600-talet. Två generösa öppningar leder in i parken; en från Nytorgsgatan och en från gränden. De upprustade planteringarna ramas in av mjukt rundade kanter bestående av kullersten och gatsten. Ytan under den stora almen grusas och runt stammen planeras en rundad trädgårdsbänk i trä. Det befintliga granitfågelbadet flyttas från slänten ner på stenmjölsytan och skapar vattenblänk efter att det har regnat. I slänten planteras skuggtåliga marktäckare tillsammans med vårlök vilka förvandlar slänten till en blommande äng under den ljusa våren innan krontaket till stor del lägger platsen i skugga. Ett nytt fruktträd planteras i den lilla triangel av ljus som uppstår mellan plank, befintligt körsbär och lönnar. Under den befintliga syrenen mot den gula fasaden placeras två nya soffor i det soligaste läget. Sittplatserna ramas in av blommande trädgårdsväxter av äldre karaktär.

Ny belysning gör platsen ljusare under kvällen.

Gränden

Gränden rustas upp så att tillgängligheten och vattenavrinningen förbättras. Dagens asfalterade yta smalnas av och på var sida om asfalten löper raka stråk av gatsten ända fram till utsiktsplatsen. Platsen vid utsikten, som idag upplevs som en vändplan för bilar, görs om till en plats för fotgängare.

Närmast Nytorgsgatan är gränden mer hårdgjord och inspireras av hur gränden såg ut mellan 1700-talet fram till 1950-talet. Den naverlönn som står ca 1,7 meter från förskolans fasad tas bort då dess placering innebär ständig beskärning liksom dåliga möjligheter att utvecklas. Nya sittplatser skapas längs Solrosparkens staket i fint söderläge.

Den övre delen av gränden har även fortsättningsvis en grönnare prägel med blommande träd och buskar. För att skapa bättre förutsättningar för befintliga och kommande träd utökas växtbädden längs med förskolan: Markstenen tas bort och en planteringsyta skapas under den befintliga naverlönnen. Barnvagnsparkeringen flyttas närmre Nytorsgatan till förskolans fasad och cykelparkeringen som är vid fasaden idag får ny plats på en tidigare parkeringsplats på Nytorgsgatan.

Några av de träd som är i dåligt skick ersätts med nya. Dels för att göra platsen mer öppen och stärka känslan av trygghet och dels för att möjliggöra för långsiktigt välmående nya träd med växtbäddar av god kvalitet. De befintliga träd som behålls får renoverade växtbäddar.

Tillgängligheten till förskolan och Solrosparken förbättras genom att ett stråk av plan markbeläggning läggs från Nytorgstatan.

Belysningen ses över i syfte att få gränden att upplevas ljusare. Även den smala passagen mot Mäster Mikael's gränd ska belysas.

Utsiktsplatsen i gränden

Vid Utsikten skapas en plats för vistelse med nya sittmöjligheter, ett grusat golv och en öppnare vy över Stockholm. Hit kan man gå för att njuta av utsikten, sitta ner en stund, ta ett foto och sedan gå därifrån. Eller kanske stanna lite längre och, i ett mindre sällskap, inta lunch eller middag vid långbordet som står uppställt under körsbärsträdet. Platsen blir därmed ett komplement till Cornelisparkens mer traditionella sittplatser. På kvällen är platsen upplyst med ett varmt intimt ljus som inger känslan av trygghet.

En låg stödmur i sten håller upp marken så att en större och mer plan yta skapas som möjliggör fler sittplatser i fina lägen. Stenmuren för tankarna till den stenmur med staket som utgjorde gatans östra avgränsning fram till början av 1900-talet (se foto sid 7). Platsen ges rakare former som knyter an till gränden och förstärker läsbarheten om Högbergsgatans historiska sträckning. Markbeläggningen är stenmjöl som för tankarna till grändens utformning under tidigt 1900-tal.

Vägräcket längs branten byts ut mot ett smäckrare i svartmålat stål likt räcket i den intilliggande Cornelisparken. Grönytan mot den östra fastigheten, Klinten 2, behålls och kompletteras förslagsvis med ett nytt blommande buskage.

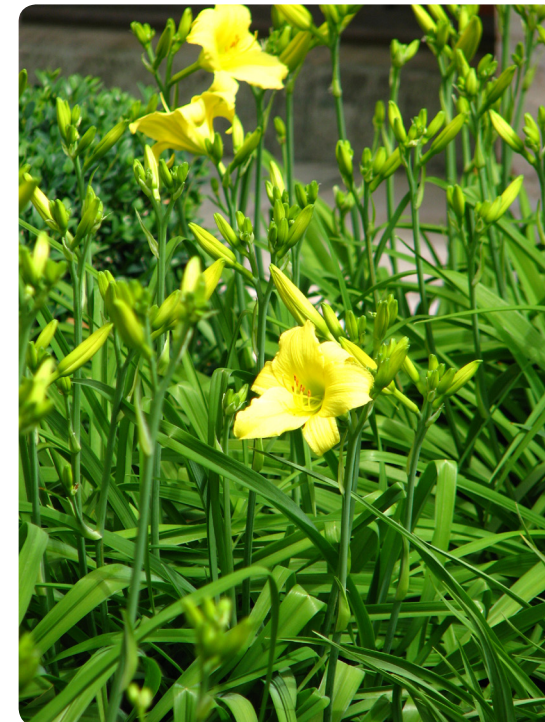
Förslag till förnyelse

Ett traditionellt trästaket föreslås omgärda Solrosparken.

Rabatter förnyas med traditionella torparksväxter.

Runt almens halva stam föreslås en rund trädgårdsbänk.

I slänten upp mot planket föreslås en matta med marktäckare och vårlök.

Kallmurar i sten, lika de som en gång fanns på platsen, används för att skapa planare ytor vid Utsikten liksom i Solrosparkens östra del.

Granithällar; gatsen och grus/stenmjöl kommer bl.a. användas på platsen.

Alternativa förslag

Bakgrund

Med anledning av den oro kring tryggheten som uttrycktes i flera av de synpunkter som kom in under samrådet har förvaltningen undersökt möjligheten att öppna platsen mer.

Det är viktigt att poängtera är att utformningen av en plats ofta handlar om att väga olika kvaliteter och önskemål mot varandra där åtgärder som främjar en aspekt eller ett värde ibland försämrar för andra värden. Undersökningsarbetet om att öppna platsen mer har resulterat i ett förslag där två träd fälls och ersätts med ett träd. Avvägningen här står därför mellan värdet av att behålla två befintliga träd mot värdet att försöka skapa en plats som upplevs som tryggare och som därmed fler vågar vistas på. I viss utsträckning handlar avvägningen också om värdet i att behålla vissa träd mot möjligheten att öka kulturhistoriska värden.

Det är i detta sammanhang också viktigt att tydliggöra vilka faktorer som kan påverkas med utformningen av platsen och vilka faktorer som inte alls eller i mycket liten utsträckning kan påverkas. Här nedan visas olika faktorer och om de kan påverkas med utformning.

Faktorer som är möjliga att påverka med utformning:

- Hur långt fordon kan köra in på platsen.
- Hur väl man ser in på platsen från gatan och överblickbarheten inne på platsen.
- Den del av upplevd trygghet som påverkas av om platsen upplevs som omhändertagen, välbelyst, omtyckt och välanvänd.

Faktorer som inte går att påverka med utformning:

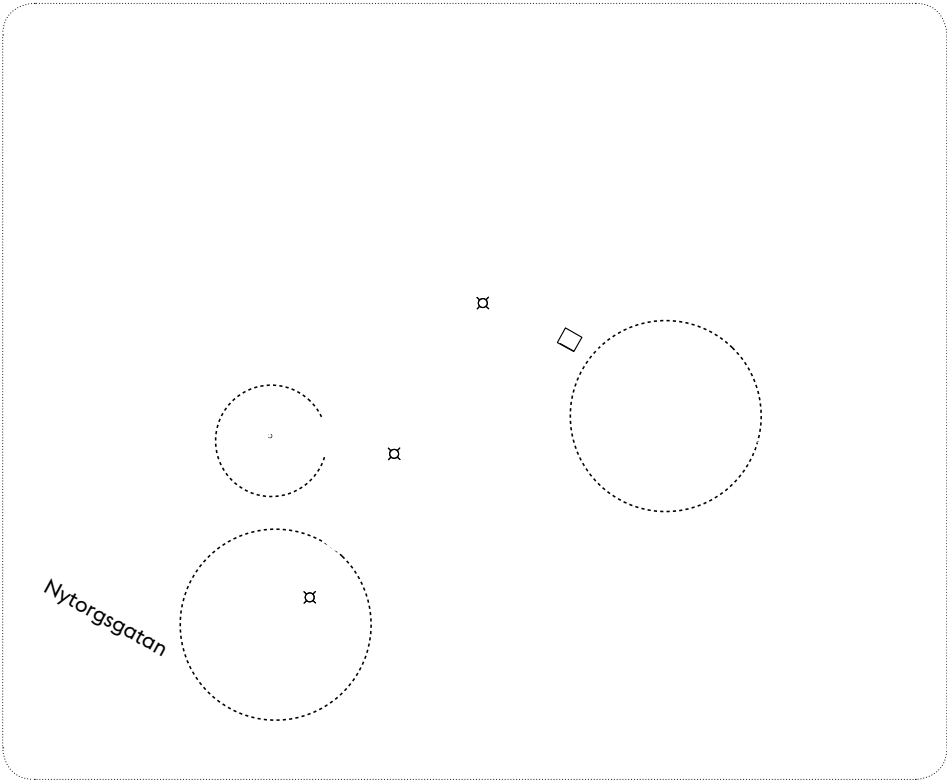
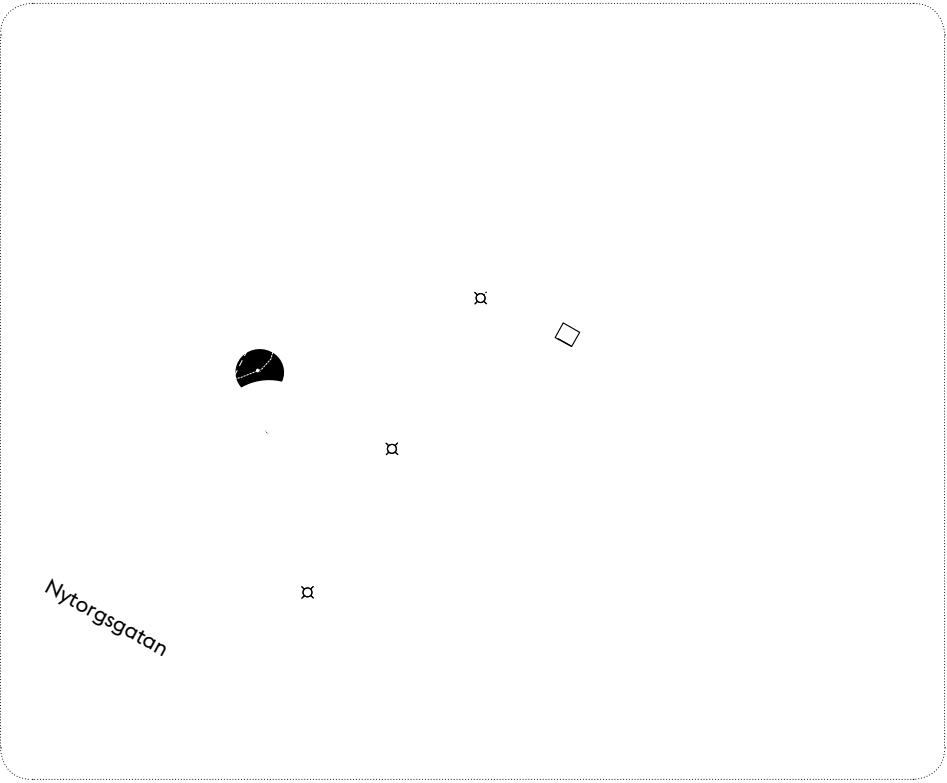
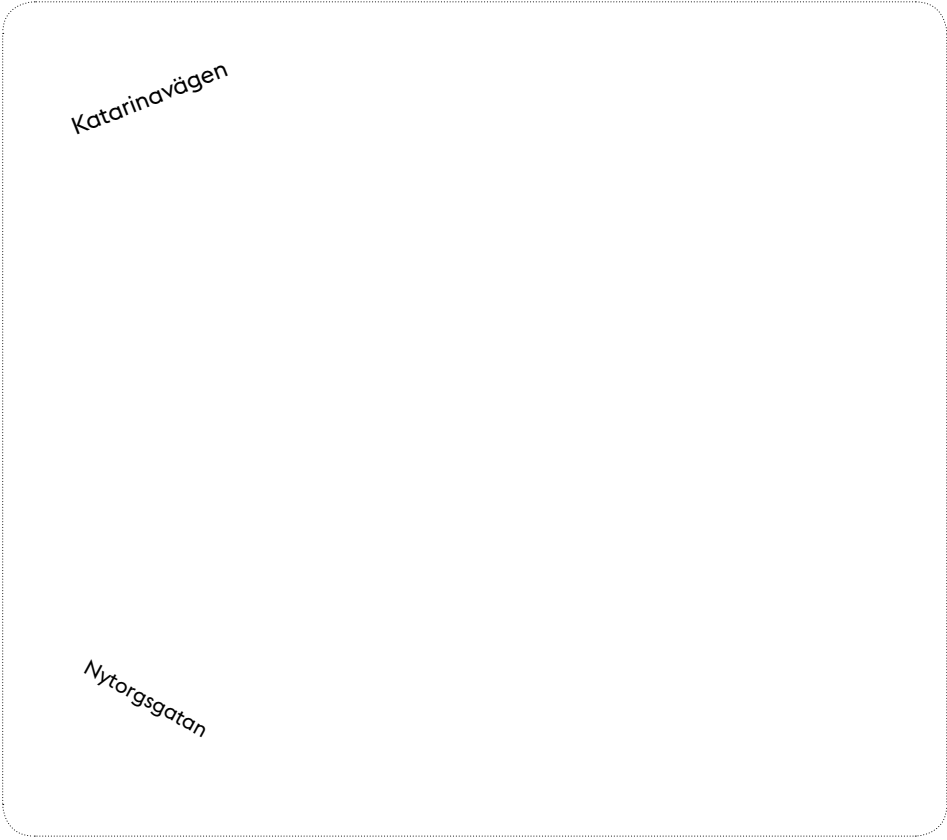
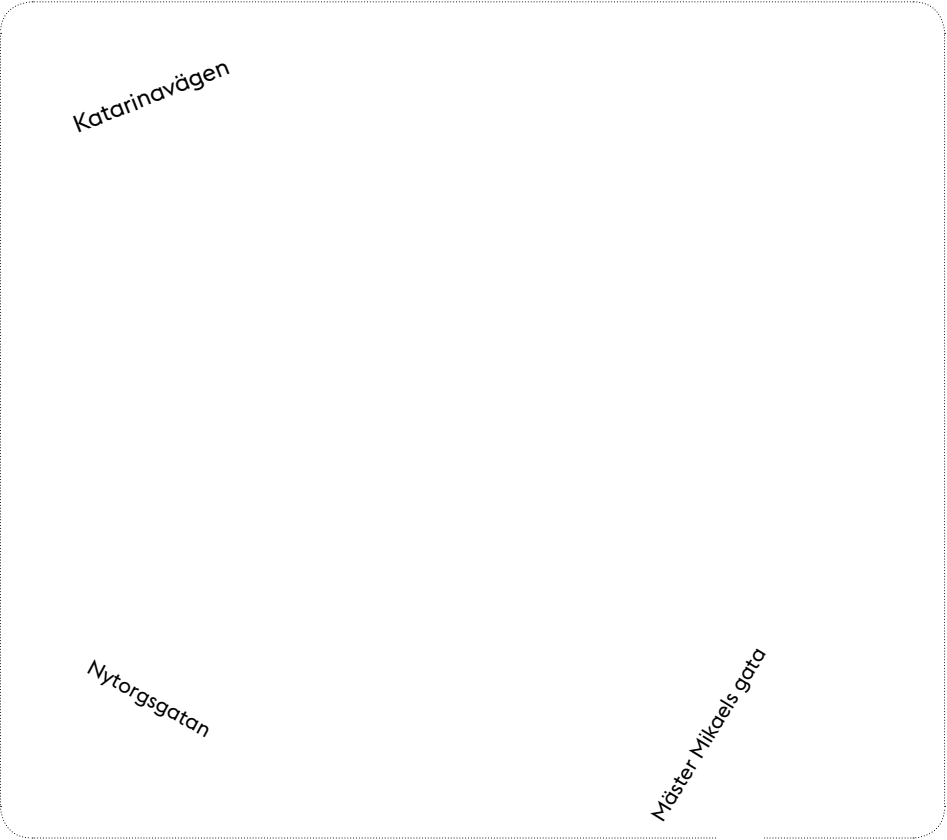
- Att platsen har ”få ögon på gatan” på grund av stängda plank, få entréer och fönster mot platsen.
- Vilka som har tillträde till platsen och vad de väljer att göra.

Pga platsens men framförallt grändens många träd, som också har relativt låga kronor och kompakt lövverk, upplevs platsen relativt mörk. Det kompakta och låga krontaket skymmer också den övre halvan av «gränden». Samtidigt är träd värdefulla för insekter och djur i staden och ger också välbehövlig skugga under varma dagar. Gröna platser upplevs av de flesta invånare också som vackra platser. Tidpunkt: 2:a juni 2020 kl 12.00.

Kvällsbilden är tagen i september efter att förvaltningen beskurit träden för att höja trädkronorna. Trots detta upplevs gränden otrygg och mörk pga av den bristfälliga belysningen och den kompakta grönskan i form av trädkronorna. Sidan av gränden som ansluter mot förskolan ligger helt i mörker. Utsiktplatsen är dunkel. Tidpunkt 18:e sept 2020 kl 20.00.

Alternativa förslag

FÖRSLAG B

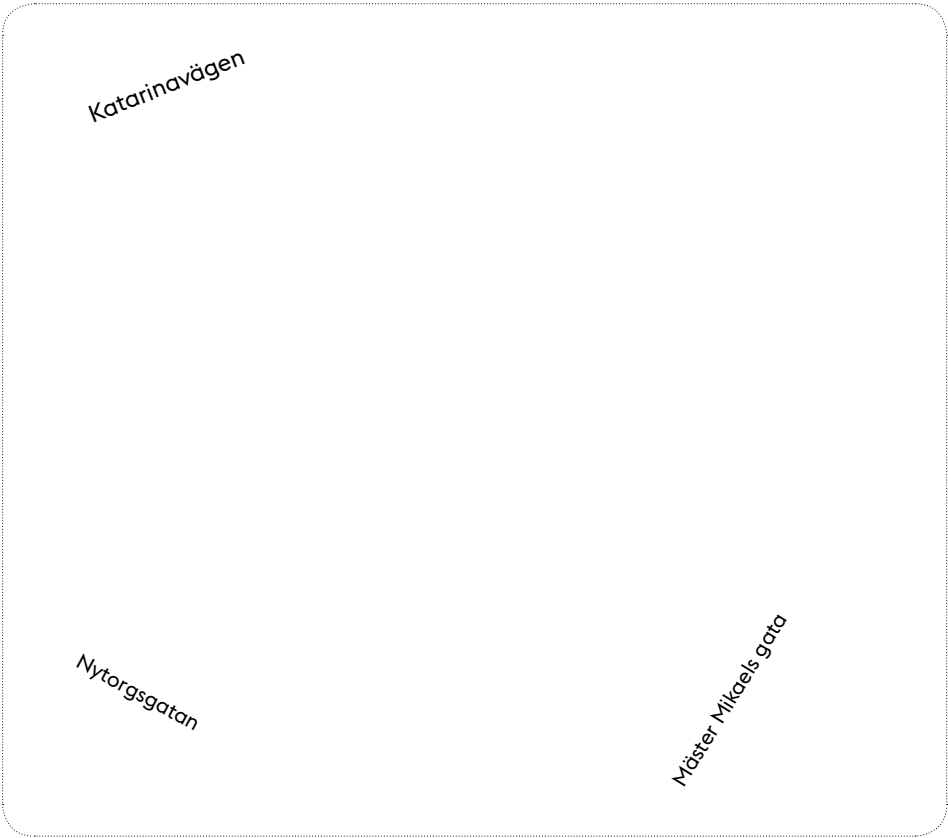
Som en följd av inkomna samrådssynpunkter om platsens upplevda otrygghet visas här det förslag som förvaltningens undersökningsarbetet resulterat i. I jämförelse med förslag A fällt ytterligare två av grändens träd och ersätts med ett nytt träd i Solrosparken. Det innebär att totalt sju träd tas bort, (varav arboristens trädbesiktning klassat fyra av dem som ej bevarandevärda), och de ersätts med fem nyplanterade träd.

Fördelar

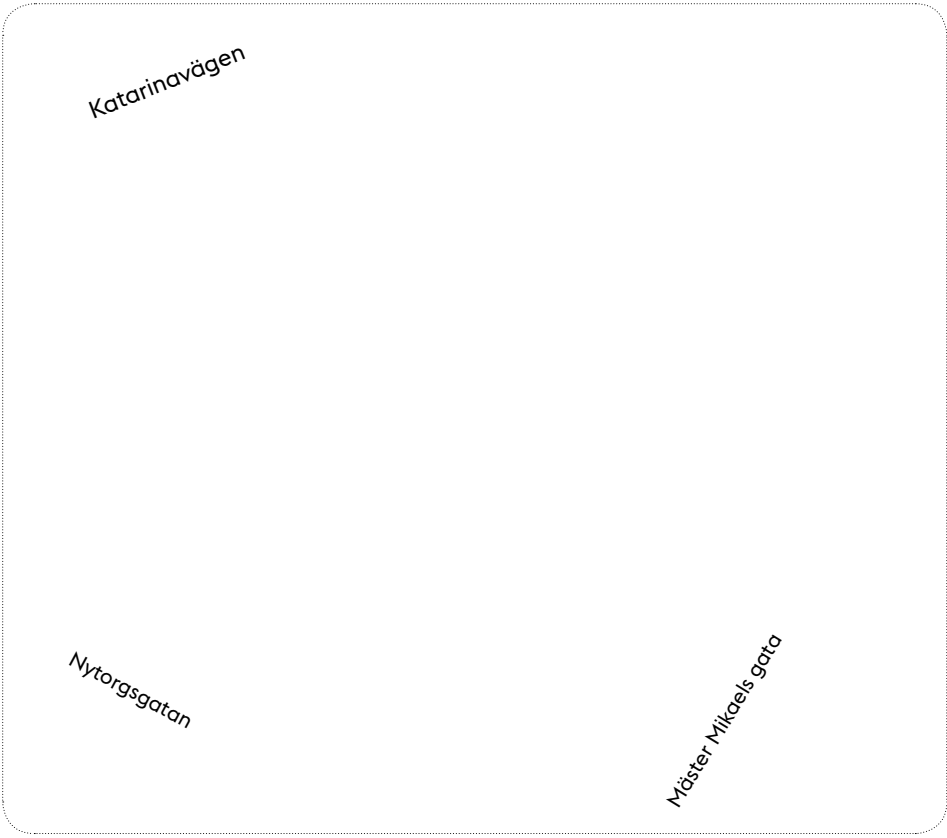
- Möjligheten att se in mot den övre delen av gränden och utsiktsplatsen ökar avsevärt vilket troligtvis ökar den upplevda tryggheten.
- Med ökad insyn minskar möjligen viljan att klättra över planken.
- Inget träd kan användas för att klättra in till fastighet Nytorpgatan 7.
- Trädbeståndet i parken kan förnyas då mer ljus kommer in i parken. Parkens nya träd ges nya växtbäddar som på så sätt möjliggör för friska och välmående träd.
- Gränden kan rustas upp med ett bättre resultat.
- Ur ett kulturhistoriskt perspektiv är det intressant att den nedre delen av gatan blir mer hårdgjord som en kontrast till grönskan på fastighetsmark och i Solrosparken.
- Arterna för de nya träden i Solrosparken kan väljas utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv. Dagens naverlönnar längs gränden är inget som hört hemma bland Stockholms äldre bebyggelse.
- Biokolen i de nya växtbäddarna binder koldioxid.

Nackdelar

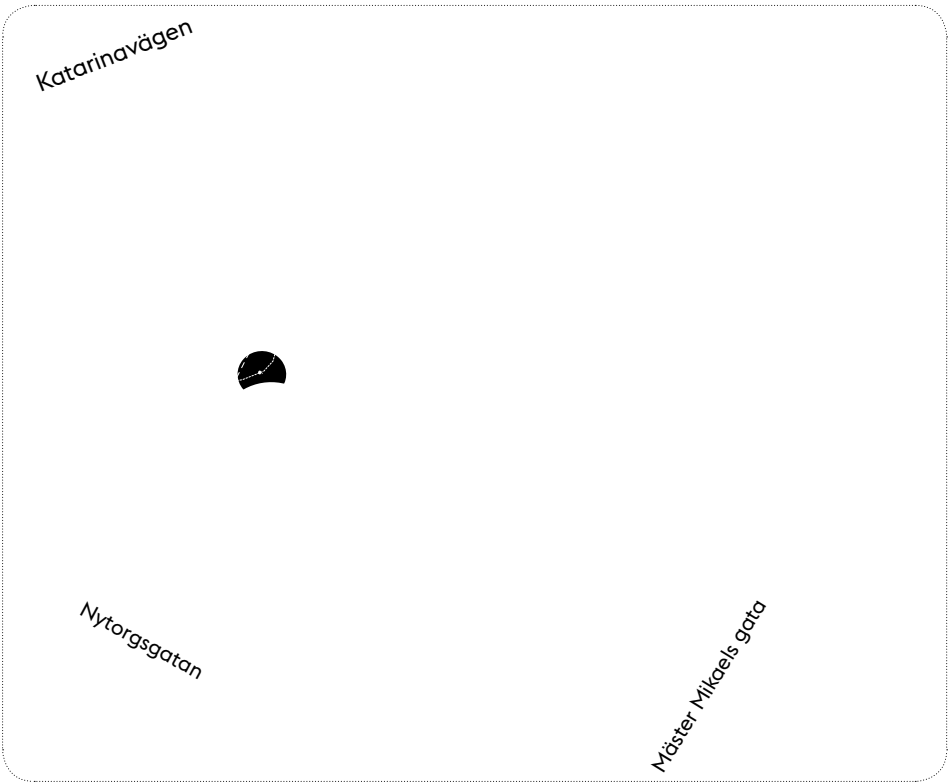
- Flera träd med stora krontak tas bort.
- Den gröna lummiga känslan i gränden kommer att minska liksom den svala skuggan.
- Biologiska värden kopplande till träd minskar.

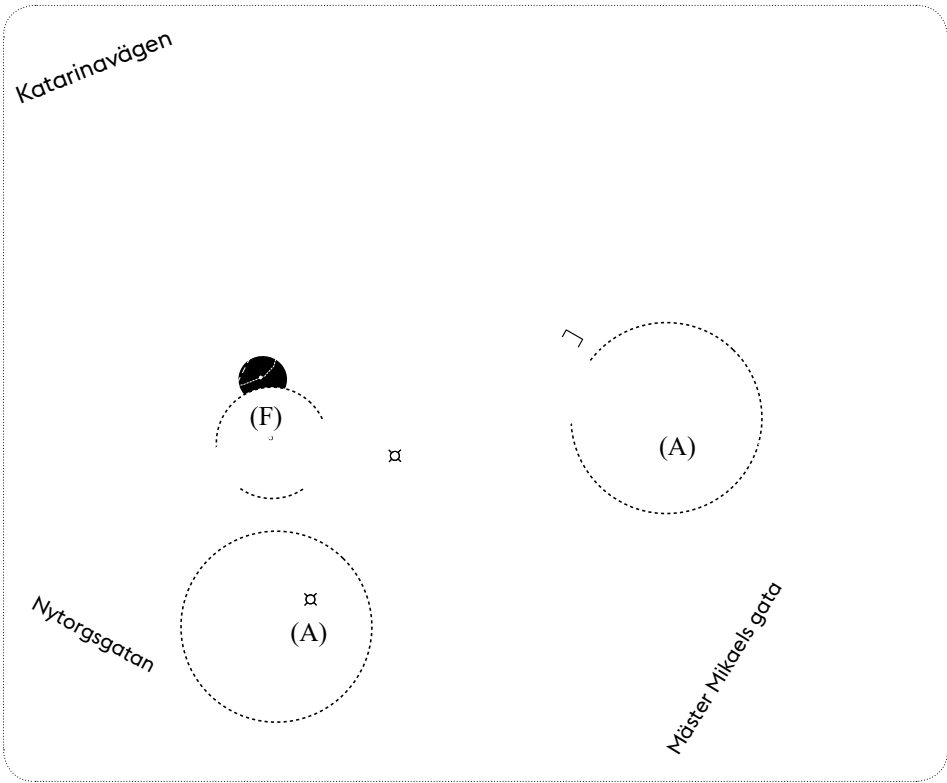
Förslag B. Träd som föreslås att tas bort 7st, se röd trädmarkering

Förslag B. Träd som ersätts 5st, se lila trädmarkering.

Förslag B. De röda ringarna visar de träd som föreslås utgå. 5 träd ersätts i justerade lägen där bättre växtförhållanden kan skapas.

Förslag B. Om 10 år: Risk finns att almar (A) drabbas av almsjuka och utgår. Likaså finns risk för att fågelbäret (F) i parkdelen utgår på grund av ålder om 10-15 år. Om så sker är ambitionen att ersätta dessa träd med nya träd.

Rekommenderat val av förslag

På sida 15 beskrevs att utformningen av en plats ofta handlar om att väga olika kvaliteter och önskemål mot varandra där åtgärder som främjar ett värde ibland försämrar för andra värden. Det beskrevs också att den främsta avvägningen mellan de två förslagen står mellan värdet av att behålla två befintliga träd mot värdet av att försöka skapa en plats som upplevs tryggare och som därmed fler vågar vistas på.

I valet mellan förslag A och förslag B rekommenderas att förslag B realiseras. Förslag B möjliggör:

- En ökad upplevd trygghet på platsen.
- Bättre möjlighet att öka förståelsen för platsens kulturmiljö.
- En bättre samstämmighet med inkomna samrådssynpunkter.
- Bättre förutsättningar för att rätta till ojämnheter i form av sättnings- och vattenproblematik i Gränden.

Förslag B innebär att ytterligare två träd tas ned, med konsekvensen att värden kopplade till träden också försvinner. Dessa två träd finns i Gränden och är av arterna ryss- och ginnalalönn. Träden har dåliga växtförhållanden och kan på grund av detta ändå troligtvis behöva tas ned inom 20 år. Förvaltningen anser därför att det är bättre att i samband med upprustningen plantera nya träd som ges bättre förutsättningar för en långsiktigt god utveckling genom en justerad placering i parken, andra arter och växtbäddar med biokol. Växtbäddar med biokol är inte enbart ett jordförbättringsmedel utan fungerar också som en kolsänka. Detta genom att koldioxid från atmosfären bundits av växterna och därefter genom pyrolys blivit till biokol, som i sin tur grävs ner i marken.